

Nâng cao hiệu quả kỹ năng hoạt động xã hội cho sinh viên ở các trường đại học sư phạm

Nguyễn Ngọc Hiều*

*ThS. Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên

Received: 2/12/2023 Accepted: 6/12/2023 Published: 11/12/2023

Abstract: The article summarizes research on the issue of students' social activity skills. Determine the meaning, role, structure, stages and level of completion of social activity skills of students of pedagogical schools. Proposing some solutions to improve the effectiveness of social activities of students of pedagogical schools.

Keywords: Social activities, skill, Students, Pedagogical University

1. Đặt vấn đề

Trong thời kỳ kinh tế tri thức, hội nhập quốc tế và khu vực đòi hỏi giáo viên (GV) ngoài năng lực chuyên môn, năng lực nghiệp vụ sư phạm (NLNVSP) còn phải có các năng lực khác như năng lực xã hội, năng lực phát triển nghề nghiệp, ngoại ngữ và tin học. Trong các năng lực nêu trên NLXH của GV có một vai trò vô cùng quan trọng, nó giúp GV hoạt động thành công, hiệu quả trong mọi mối quan hệ trong gia đình, xã hội, trong lao động nghề nghiệp, đồng thời giúp GV tham gia, tổ chức có hiệu quả các Hoạt động xã hội (HĐXH) cho học sinh. Để có thể đạt được nhiều thành công hơn và có thể xây dựng một cộng đồng sinh viên sư phạm (SVSP) tham gia HĐXH, hoạt động tình nguyện vững mạnh thì xây dựng và phát triển kỹ năng HĐXH cho SVSP là vô cùng quan trọng và cần thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số vấn đề cơ bản về lý luận

2.1.1. Hoạt động xã hội (HĐXH): là những hoạt động mang tính chất cộng đồng của con người do cá nhân, nhóm hoặc cộng đồng thực hiện nhằm giải quyết những vấn đề nảy sinh trong xã hội, đồng thời giúp con người thực hiện những mục tiêu chung.

2.1.2. Kỹ năng hoạt động xã hội (KNHĐXH): là những hành động mang tính vận dụng kiến thức, hiểu biết của bản thân nhằm thực hiện vai trò của bản thân trong mối quan hệ tương quan giữa cá nhân đối với xã hội hướng tới kết quả là tạo nên sự thay đổi đối với xã hội theo hướng tích cực phản ánh thể giới quan của mỗi người. Tùy thuộc vào mục đích, tính cá nhân hay cộng đồng của mỗi cá thể, mức độ hoàn thiện cũng như vận dụng kỹ năng là khác nhau, không có sự đồng đều giữa các cá nhân.

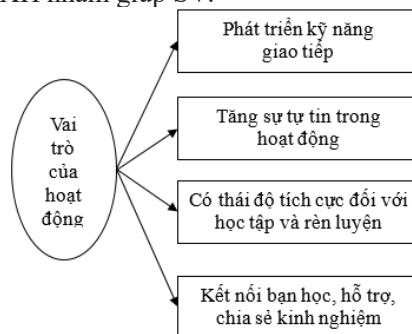
2.2. Ý nghĩa của HĐXH đối với SV ĐHSP

Tham gia HĐXH là cách giúp SV rèn luyện và

cải thiện được điểm yếu kỹ năng – vấn đề mà các nhà tuyển dụng đang đòi hỏi hiện nay. Khi tham gia các HĐXH do Đoàn, hội và các CLB tổ chức, sẽ giúp tự tin, nhanh nhẹn và giao tiếp tốt hơn, biết cách ứng xử những tình huống.

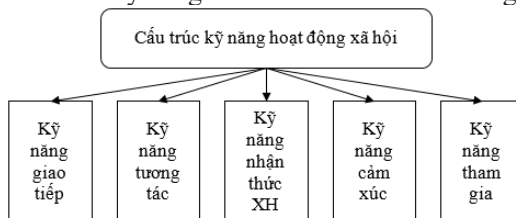
HĐXH giúp SV và mọi người tham gia có một cuộc sống lành mạnh; duy trì sức khỏe tinh thần và thể chất tốt.

HĐXH nhằm giúp SV:

2.3. Cấu trúc của kỹ năng HĐXH của SVSP

Cấu trúc kỹ năng HĐXH đối với SVSP bao gồm:

- Kỹ năng giao tiếp (khả năng tiếp xúc bằng lời nói, khả năng tiếp xúc phi ngôn ngữ, khả năng tương quan,...)

- Kỹ năng tương tác (khả năng quản lý và kiểm soát tương tác)

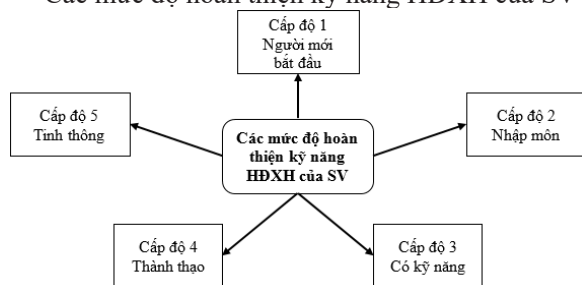
- Kỹ năng nhận thức xã hội (khả năng nhạy cảm xã hội và khả năng ra quyết định)

- Kỹ năng cảm xúc (khả năng tự nhận thức, khả

năng tự đánh giá, khả năng tự kiểm soát,...)

- Kỹ năng tham gia (khả năng hoạt động nhóm)

Các mức độ hoàn thiện kỹ năng HĐXH của SV

Các mức độ trên được thực hiện qua 4 giai đoạn cơ bản như sau: *Giai đoạn 1 (tiếp nhận); Giai đoạn 2 (nhận thức); Giai đoạn 3 (phát triển); Giai đoạn 4 (hoàn thiện).*

2.4. Các yếu tố ảnh hưởng tới kỹ năng HĐXH của SVSP

- *Chương trình đào tạo (CTĐT) và CĐR của CTĐT:* Mục tiêu của CTĐT GV là định hướng về kiến thức, kỹ năng, thái độ, năng lực mà người học, người dạy, nhà quản lý phải tuân thủ trong quá trình đào tạo.

- *Môi trường giáo dục:* Sự ảnh hưởng của môi trường sư phạm là môi trường năng động với chuỗi các HĐXH có ý nghĩa, thu hút sự chú ý của SV.

- *Năng lực giảng dạy, kỹ năng HĐXH đội ngũ cán bộ Đoàn, Hội. GV:* trong đó cán bộ Đoàn, Hội là chủ chốt và là cánh chim đầu đàn trong tổ chức các hoạt động cho SV.

- *Tính tích cực hoạt động của SV:* Sự hoàn thiện nhân cách diễn ra thông qua việc cá nhân tự ý thức, tự rèn luyện, tự giáo dục, tự học, tự bồi dưỡng không ngừng... Tính tích cực hoạt động giúp SV tìm tòi khám phá ra những vấn đề mới, giúp SV

2.5. Biện pháp nâng cao kỹ năng HĐXH cho SVSP

2.5.1. Xây dựng quy trình phát triển kỹ năng HĐXH

Xây dựng quy trình phát triển kỹ năng HĐXH cho SVSP nhằm đạt được mục tiêu sau đây:

+ Xây dựng quy trình phát triển kỹ năng HĐXH trên cơ sở nghiên cứu kỹ CTĐT, CĐR đối với SVSP từ đó xây dựng các bước thực hiện quy trình vừa phát huy hết ưu điểm, khắc phục hạn chế của CTĐT vừa đáp ứng chuẩn nghề nghiệp giáo viên với yêu cầu của xã hội luôn thay đổi.

+ Thực hiện tốt các bước trong quy trình vừa đạt được mục tiêu phát triển kỹ năng HĐXH cho SVSP vừa đạt các tiêu chí khác trong CTĐT.

Quy trình phát triển kỹ năng HĐXH cho SV sư phạm bao gồm các bước cơ bản:

+ *Bước 1: Trang bị cho SV hệ thống kiến thức về HĐXH:* Giúp SV nhận thức đầy đủ mục đích, yêu cầu và cách thức tiến hành các HĐXH.

+ *Bước 2: Tổ chức rèn luyện kỹ năng, thái độ HĐXH:* Kỹ năng, thái độ HĐXH là yếu tố cốt lõi tạo thành năng lực HĐXH.

+ *Bước 3: Kiểm tra đánh giá kết quả quá trình phát triển kỹ năng HĐXH cho SV:* Đề KTĐG kết quả phát triển kỹ năng HĐXH cho SVSP cần phải xây dựng thang đo và các tiêu chí cụ thể dựa vào mục tiêu kiến thức, kỹ năng và thái độ tham gia HĐXH.

2.5.2. Phát triển kỹ năng HĐXH thông qua các môn học (học phần) chiếm ưu thế

Phát triển kỹ năng HĐXH thông qua các môn học chiếm ưu thế theo hướng tăng cường kỹ năng HĐXH cho SV, tạo điều kiện thuận lợi cho tổ chức quá trình dạy học theo CĐR góp phần nâng cao chất lượng giáo dục đáp ứng nhu cầu của xã hội hiện đại.

Phát triển chương trình các môn học chiếm ưu thế tạo điều kiện thuận lợi cho việc phát triển kiến thức, kỹ năng và thái độ HĐXH nhằm phát triển kỹ năng HĐXH cho SVSP giúp họ tự tin, năng động, dễ dàng thích ứng với nghề nghiệp sau khi ra trường.

Phát triển chương trình các môn học chiếm ưu thế theo hướng tăng cường kỹ năng HĐXH cho SV thông qua các bước cơ bản như:

Trước hết: Nhận diện NLHĐXH cốt lõi từ yêu cầu của chuẩn đầu ra; : Môi trường SV sư phạm sẽ làm việc sau khi tốt nghiệp chủ yếu là trong các trường học. Có thể nhận diện năng lực cốt lõi HĐXH từ nhu cầu CĐR bao gồm: năng lực tham gia HĐXH, Năng lực vận động người khác tham gia các HĐXH, Năng lực tổ chức các HĐXH.

Thứ 2: Cần xác định các mức độ và tiêu chí cho mỗi kỹ năng sao cho chúng có thể đo lường được. Trên cơ sở xác định được kỹ năng HĐXH cốt lõi từ CĐR cần xác định các mức độ và tiêu chí cho mỗi năng lực sao cho chúng có thể đo lường được cụ thể và rõ ràng.

Thứ 3: Xác định đề cương chi tiết cho các môn học chiếm ưu thế theo tiếp cận phát triển kỹ năng HĐXH cho SV. Đề cương môn học là tài liệu do GV biên soạn để cung cấp cho người học trước khi giảng dạy môn học.

2.5.3. Tổ chức hoạt động rèn luyện NVSP theo hướng phát triển kỹ năng HĐXH cho SV sư phạm

Đối với SV các trường sư phạm, hoạt động RLNVSP là hoạt động đặc thù, nhằm rèn luyện năng lực sư phạm cho SV. Do vậy, hoạt động này có nhiều thuận lợi cho việc phát triển kỹ năng HĐXH cho SV.

Thông qua hoạt động rèn luyện NVSP để SV bồi dưỡng kiến thức đặc biệt là rèn luyện kỹ năng giao tiếp, ứng xử tình huống sư phạm, công tác chủ nhiệm lớp, tổ chức các hoạt động giáo dục... là môi trường có nhiều thuận lợi phát triển kỹ năng HĐXH cho SV.

Phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của SV trong giao tiếp, ứng xử sư phạm, tổ chức các hoạt động giáo dục. Tạo môi trường để SV được rèn luyện các kỹ năng trong nhiều tình huống khác nhau qua đó không những nâng cao kết quả rèn luyện NVSP mà còn nâng cao kỹ năng HĐXH cho SV.

Cần tìm hiểu đối tượng về năng lực, thái độ, ý thức học tập, kỹ năng HĐXH, hoàn cảnh vùng miền, lối sống, chuyên ngành... của SV. Trên cơ sở đó GV sẽ xác định được mục tiêu, nhiệm vụ, xây dựng môi trường, có biện pháp tác động hợp lý.

Căn cứ vào chương trình, kế hoạch, nội dung rèn luyện NVSP giảng viên lựa chọn nội dung hoạt động có ưu thế trong việc thiết kế các nhiệm vụ phát triển kỹ năng HĐXH.

Xác định cụ thể hệ thống các kỹ năng sư phạm cơ bản phù hợp với việc phát triển kỹ năng HĐXH cho SV sư phạm. Hệ thống kỹ năng đó cần được cụ thể hóa thành hệ thống những mục tiêu cần đạt được của các hành động tập luyện.

Thiết kế nhiệm vụ, kế hoạch tổ chức rèn luyện cho SV theo hướng tăng cường kỹ năng HĐXH, phát huy tính chủ động, tích cực, sáng tạo của từng SV trong tổ chức hoạt động rèn luyện NVSP.

Xây dựng tiêu chí để đánh giá kết quả rèn luyện NVSP của SV một cách hợp lý trên cơ sở xác định các chuẩn đo các hoạt động, hành động thực hành NVSP, sao cho kết quả thu được, một mặt phản ánh đúng năng lực sư phạm và kỹ năng HĐXH của SV, mặt khác nó có tác dụng định hướng, điều khiển và điều chỉnh các hoạt động rèn luyện NVSP.

2.5.4. Xây dựng và phát triển môi trường trải nghiệm cho SVSP thông qua các hoạt động Đoàn, Hội

Xây dựng được quy trình để tổ chức nhiều hình thức hoạt động tình nguyện, câu lạc bộ phong phú, đa dạng thu hút đông đảo SV tham gia.

Tạo môi trường trải nghiệm thực tế cho SV để SV củng cố kiến thức, rèn luyện các phẩm chất, kỹ năng HĐXH.

Nội dung của các hoạt động Đoàn, Hội SV có liên quan chặt chẽ tới việc phát triển kỹ năng HĐXH cho SV bởi vì nội dung của các hoạt động này cũng giống nội dung của HĐXH: Hoạt động chính trị xã hội; Hoạt động văn hóa, nghệ thuật; Hoạt động TDTT; Hoạt động lao động, KHKH, hướng nghiệp; Hoạt động vui chơi giải trí; Hoạt động lao động công ích.

Tiến hành tổ chức theo các hình thức: Hoạt động tình nguyện, câu lạc bộ, hội diễn văn nghệ, sân chơi, cuộc thi,... việc phân chia các dạng hoạt động này chỉ có tính chất tương đối vì các dạng hoạt động trên có thể lồng ghép, và đan xen lẫn nhau.

Vận dụng linh hoạt quy trình thiết kế sẽ giúp cho người tổ chức dễ dàng xây dựng đa dạng, phong phú các hoạt động Đoàn, Hội SV đồng thời có thể đổi mới cả về nội dung, hình thức hoạt động vào nhiều thời điểm khác nhau tạo điều kiện thu hút được nhiều đối tượng SV tham gia và trở thành hoạt động được nhân rộng tới toàn thể SV nhằm giúp SV có môi trường trải nghiệm thực tế.

3. Kết luận

HĐXH là những hoạt động mang tính chất cộng đồng của con người do cá nhân, nhóm hoặc cộng đồng thực hiện nhằm giải quyết những vấn đề nảy sinh trong xã hội, đồng thời giúp con người thực hiện những mục tiêu chung. Phát triển kỹ năng HĐXH cho SV trường ĐHSPT là một quá trình hoàn thiện hệ thống tri thức, kỹ năng, thái độ có được ở SV theo hướng đáp ứng yêu cầu HĐXH thông qua con đường dạy học và giáo dục của nhà trường sư phạm. Phát triển kỹ năng HĐXH cho SVSP chưa thực sự có hiệu quả do nhiều nguyên nhân khác nhau trong đó cơ bản nhất là chưa xây dựng được những biện pháp khoa học phù hợp nên kỹ năng HĐXH của SVSP chưa cao. Các biện pháp được xây dựng thể hiện rõ sự đổi mới theo hướng tiếp cận CĐR nhằm giảm bớt giờ học lý thuyết trên lớp và tăng thời lượng thực hành, trải nghiệm sáng tạo cho SV trong quá trình phát triển kỹ năng HĐXH.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2011), *Quyết định số 6639/QĐ-BGDĐT, ngày 13/12/2011 về ban hành Chương trình phát triển ngành sư phạm và các trường sư phạm từ năm 2011 đến năm 2020*, Hà Nội.
- [2]. Vũ Quốc Chung (2012), *Tăng cường năng lực sư phạm cho giảng viên các trường đào tạo giáo viên phổ thông và trung cấp chuyên nghiệp*, NXB Giáo dục Việt Nam. Hà Nội
- [3]. Nguyễn Văn Hộ (2013), “*Phát triển năng lực thích ứng nghề cho SV trong quá trình đào tạo ở các trường ĐHSPT*”, Kỷ yếu hội thảo khoa học, ĐHSPT - ĐHTN, tr. 2-8.
- [4]. Hoàng Thị Tuyết (2013), *Phát triển chương trình đại học theo cách tiếp cận năng lực*, ĐHSPT TPHCM,
- [5]. Phạm Hồng Quang (2011), *Giải pháp đào tạo giáo viên theo định hướng năng lực*, Trường ĐHSPT - ĐHTN